

Љубиша Мишић

Д.

Мој пријатељ Д. још лута по Перуу, да би му тај Перу кад се врати у село Дране, у неким годинама, написао најновији роман. Не знам, да ли ће то учинити планинске цивилизације, као прашина на његовим несавршеним лутањима, добровољним изгнанством, али се надам, да ће свакако имати удела, као сећање, које је саставни део воље, а која је још увек највећи проблем у филозофији. По свему судећи, како ствари стоје, мој пријатељ не склапа очи око две године, иако много воли намештене кревете, то јест воли да спава. Ја му верујем да га истина и даље дивно прогања, она последња, метафизичка. Да та његова замишљеност, која је одавно прешла у хроничну расејаност, коју смо разумели у завичају и кафани „Лондон“, налази на разумевање, далеком земљом, новим пријатељима. Једном је занет проблемом дугачке реченице, без зареза и тачке, заједно са заједничким пријатељем, из његовог стана, отишао до пола градића, до главне кафане, развезаних пертли на ципелама, које му је развезала ћеркица нашег пријатеља, а која га је у ствари волела необјашњивом љубављу, која је као таква: Либидо, у најлепшем облику, куће и госта. Ја сам га као ученик Земљоделске школе, сретао, на брду које је (чудо) још без икаквог имена, као професора једне друге школе, са рукама дубоко завученим у џепове, тако да су му ногавице, увек, биле подигнуте, што је пречистом немарношћу одударало од провинцијског понашања других грађана, који се правише онда да не примећују, која је ипак гледала раширених очију, спорог храброг корака, који је још тада одавао писца, овим светом, док насупротив томе песници иду брзо. Касније кад смо постали пријатељи, захваљујући литератури, добио сам могућност да ближе упознам (најчешће за кафанским столом) његово прелепо духовно понашање, које је физичком досадношћу, мене учило, да се не отпором, одсутношћу, ипак савлађује правилност дисања тајне. И друга чуда дешавала се све краћим годинама, њим, и без њега везана и за нас, а која међу нама полако прераста у легендарност мог пријатеља.

У прво време, после прве књиге, после изненадног одласка, које запањује изненађењем, све то је у том једном тренутку чисто време без постојања оног који је отишао и оног који није отишао, а да обојица нису у могућности да буду свесни... , углавном, пријатељ Д. јављао се често, чак пре него бисмо стигли да одговоримо. Јављао се са разгледницама са писмима планина Анда и мора Тихог океана, писајући да су жена свуда лепе на свету (као сам вр Мађу-Пићеа), да су свуда кафане исте, звале се оне бистрои или неким трећим именима, у њима се увек дешава представа која не би хтела да буде представа непрекидајуће судбине света. И ја сам му, као млади човек, веровао, јер је он био мој пријатељ, старији и по летима господњим, доку су се остали задовољно смешили на све као на нешто нашта се пружила прилика да им буде лакше, бар мало лакше у овом животу. И како сам много касније сазнао, кад је већ постао „директоре“ листа за наше раднике, који је излазио пола на нашем језику, пола на шпанском, кастиљанском, ученици су га ујутру будили, а он их је терао да му купе свеже банане, које тамошњи сељани продају по „вилицама“ Пјуре, града удаљеног четрдесетак километара од Лиме. Био је позиван у одбор за свечане дочеке делегација инспекцији, које су долазиле на градилиште. Сматрали су га паметним међу њима и био је свуда, чак је подучавао дете нашег амбасадора, а одлазио је у куће староседелаца са којима је разговарао „као да је увек био“. Мало се плашио емиграната, којих је у том граду величине Ниша било веома мало, који су долазили близу градилишта да бар виде на том растојању наше људе, да чују како говоре и певају, и који су признавали да су били заведени, како скоро рече један ученик, мог пријатеља. Али, у то време, није писао да пише, мада сам ја знао да једино на то мисли (најбудније у сну) као на прву и последњу ствар. А са заносом ми је говорио, у свом селу, испод високог дрвећа, једне спарне летње вечери, о једној свесци у облику дневника (биле су то некакве забелешке на ударним страницама, које нисам могао да разумем), о том једном човеку, који је стварао слободу и који се касније изгубио у слободи, не могавши више да личи на њу у њој, а све док је није било он је био баш слобода. О таквом човеку, кога у ствари не треба жалити, јер је одраз и оличење свога атавизма, нека је слава њиховом заборавау! И још о једном дневнику једне девојке, која је умрла у лудници, која је „искоришћена“ за књигу. Све ми је то причао, храбрећи ме у нашем тешком послу, према најдубљим површинама. После тога, одједном, ... писма... , можда сада из свега само светле датуми писања нашег пријатеља, позитивним рукописом за графологе, као светионици завичајних му мора.

А полако су пролазили месеци, као јесени, као свињска пувала из детињства, као снажни ваздух, кога још увек заједнички поздрављамо, као гомила прљавог веша, полако све сам мање мислио на свог пријатеља, јер то више није било потребно, можда сам више мислио на његове књиге из антикварнице „Српске књижевне задруге“, тако, одједном, по неки пут пак Шарко залаје на мене непознатог, показујући ми поново ланац и стару крушку, а ја далеко од његовог села, усред дана, стресам тај снег, који је као и сваки други последица већ „догођенога“, бар тако верујем, можда има и горих чистијих ствари, које не могу никад да спознам ван овога света, бар нисам крив због тог незнања. Тек прође година у свему томе, и друга ће. А ми смо се још по-тајно, дивили, сваки сам у себи, како је Д. близу „четрдесете“ одлучио да оде, док још његов буквални нестанак није ништа оглашавало, за мене (можда само то ништа), најмање то књига, коју није хтео годинама да објави, његове слабо приметљиве чудовишне љубавнице, које су га лишавале постојања другим „играчкама“, док смо га ми увек спасавали, због тога што је отишао у други део дана, у неко наређење неке Пете гимназије, у авантуру, чија даљина кошта четири године обичног живота, у овом граду, а по неки пут у себи мислим, и није ли сваки живот творчева авантура без преседана! И нека, када се буде вратио, бар ће живети њом, као посвећени пророк, и нека је не прича, као младу лепу жену у кревету. А његов дом, у селу Дране, без њега и даље личи на њега, док то светом објашњавају филозофи, ја само осећам заједно са том кућом, која не прихвата таква присуства, јер кад једном она своје зароби, потребна је само чиста смрт да се она превазиђе, а ако је смрт већ догођена рођењем мог пријатеља, можда је та кућа, кућа већа немогућа, услед свог сталног кретања, које осим мене нико не види. Тек она покушава стално да достигне дете или мог пријатеља, престижањем, која она већ има и тим својим мировањем.

Прође и друга година, кад је почео да обећава да ће доћи, пролазе временски одређени рокови, светски празници попут Првог маја, лета, ево јесен, та лепа стрвина, долази и одлази, а њега нема код његове здраве мајке, чудне тужно веселе мајке, која ми је на њиховој последњој литији, причала, док су и остали иако су неки међу собом разговарали, о храброј докторки Карајовић, која јој је рекла, на улици, када су Немци улазили у Врњачку Бању, „Видећете, омладина ће победити...“, која је касније стређана, а њен муж је по окупацији одмах побегао у Београд, и о другим појединостима, које зна народ овога краја и историја, и тихог оца, испод старог ораха, за гостинским асталом. Нема га, да ми прича, као онда, последњи пут, о ретким старим књигама, које је донео из Београда, и животима

великих писаца, како су поједини упражњавали спорт пре писања, један од њих је волео да баца камен с рамена, пре него би сео да пише, а мени се те две ствари и дан данас чине као једно заједничко свим осталим људима, у које смо увек покушали да спадамо бар, исто као што то чине људи сваког дана, испочетка. Тако, протиче река Мусача, поред његове куће, и лаје му пас, воће се смењује и опада, а мог пријатеља наравно нема, по неки пут, чини ми се, само као сан, као сен, бившим присуством.

По
вс
ља

О, пријатељу путеви те очекују у завичају (само нас издавачи никад не очекују), дактилографкиње за твој најновији непрекуцани роман, носач Цале, кога си ти убацио у литературу, који више није носач, по лекарском унапређењу, коме се редовно јављам, сада је мерач тежине и висине, ко то пожели, а ако не дођеш још за неку годину, сад носи наочари, Нишког све ређе виђам, ваљда је и даље „Нишки“, а онај твој земљак, од кога си тражио „Похвалу глупости“ и даље је твој земљак, Матаруге су сада у јесен некако полупразне, без нероткиња, а једном ћу ти причати да ме нису запослили, у најновији хотел, остале бање су сличне, пријатељи су празни, мада то крију између себе и мене, и само се ништа догађа. И још, сећаш се говорили смо да је преко лета тајна у псећем смеху, заједно са очима. Ја у то и даље верујем! „Новинар“ Миливоје и даље продаје празну аутомобилску лутрију у пакетима, полако школује сина на студијама. Читам Горкога, шутирам фудбал за „Карађорђе“ и тако даље. Када будеш прочитао ову причу, ако је објави неки недељни лист, надам се, да се нећеш љутити што си постао литература, верујем да ћеш све схватити као неопходну ништавост, која је потребна другима. Јер вечност неће да проговори док сви не проговоримо! Мој пријатељу, хвала ти на овој причи, коју си ти у ствари написао.

Пријатељ Д. никада није прочитао ову причу, која „трпи“ облик писма. Можда само привидно, ка најдубљим површинама!